

**Legea nr. 3 din 22 februarie 2000  
privind organizarea și desfășurarea referendumului**

*Text în vigoare începând cu data de 1 februarie 2014*

**NOTĂ:**

*În textul actualizat, toate sumele exprimate anterior în lei vechi au fost transformate în lei noi.*

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

**CAP. 1**

Dispoziții generale

**ART. 1**

În România suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative și prin referendum.

**ART. 2**

(1) Referendumul național constituie forma și mijlocul de consultare directă și de exprimare a voinței suverane a poporului român cu privire la:

- a) revizuirea Constituției;
- b) demiterea Președintelui României;
- c) probleme de interes național.

(2) În condițiile prezentei legi se poate organiza și desfășura și referendum local asupra unor probleme de interes deosebit pentru unitățile administrativ-teritoriale.

(3) În cadrul referendumului populația poate fi consultată cu privire la una sau la mai multe probleme, precum și cu privire la o problemă de interes național și o problemă de interes local, pe buletine de vot separate.

**ART. 3**

Problemele care, potrivit art. 148 din Constituție, nu pot fi supuse revizuirii nu pot face obiectul referendumului.

**ART. 4**

Au dreptul de a participa la referendum toți cetățenii români care au împlinit vârsta de 18 ani până în ziua referendumului inclusiv, cu excepția debililor sau a alienaților mintal puși sub interdicție, precum și a persoanelor condamnate prin hotărâre judecătorească definitivă la pierderea drepturilor electorale.

**ART. 5\*)**

(1) Referendumul național și referendumul local se organizează și se desfășoară potrivit prevederilor prezentei legi.

(2) *Referendumul este valabil dacă la acesta participă cel puțin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.*

*\*) 1. Conform art. I pct. 1 și art. II din Legea nr. 341/2013, începând cu data de 16 decembrie 2014 [un an de la data publicării Legii nr. 341/2013], la articolul 5, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:*

*"(2) Referendumul este valabil dacă la acesta participă cel puțin 30% din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente."*

*2. Conform art. I pct. 2 și art. II din Legea nr. 341/2013, începând cu data de 16 decembrie 2014 [un an de la data publicării Legii nr. 341/2013], la articolul 5, după alineatul (2) se introduce un nou alineat, alineatul (3), cu următorul cuprins:*

*"(3) Rezultatul referendumului este validat dacă opțiunile valabil exprimate reprezintă cel puțin 25% din cei înscriși pe listele electorale permanente."*

## CAP. 2

### Organizarea referendumului național

#### SECȚIUNEA 1

##### Referendumul privind revizuirea Constituției

#### ART. 6

(1) Inițiativa și procedura revizuirii Constituției sunt supuse normelor prevăzute la art. 146 și 147 din Constituție, iar organizarea și desfășurarea referendumului se stabilesc prin lege.

(2) Organizarea și desfășurarea referendumului cu privire la revizuirea Constituției, precum și rezultatul acestuia sunt obligatorii.

#### ART. 7\*

(1) Cetățenii care participă la referendum au dreptul să se pronunțe prin "DA" sau "NU" la următoarea întrebare înscrisă pe buletinul de vot: "Sunteți de acord cu legea de revizuire a Constituției României în forma aprobată de Parlament?"

(2) Rezultatul referendumului se stabilește în funcție de majoritatea voturilor valabil exprimate pe întreaga țară, astfel:

	Cifre absolute	Procente
a) Numărul persoanelor înscrise în listele pentru referendum		
b) Numărul participanților		
c) Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul "DA"		
d) Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul "NU"		
e) Numărul voturilor nule		

*\*) Conform art. I pct. 3 și art. II din Legea nr. 341/2013, începând cu data de 16 decembrie 2014 [un an de la data publicării Legii nr. 341/2013], la articolul 7, partea introductivă a alineatului (2) se modifică și va avea următorul cuprins:*

*"(2) Rezultatul referendumului se stabilește în funcție de majoritatea voturilor valabil exprimate, astfel:"*

#### SECȚIUNEA a 2-a

##### Referendumul privind demiterea Președintelui României

#### ART. 8

Referendumul pentru demiterea Președintelui României este obligatoriu și se stabilește prin hotărâre a Parlamentului, în condițiile prevăzute la art. 95 din Constituție.

#### ART. 9

Cetățenii care participă la referendum au dreptul să se pronunțe prin "DA" sau "NU" la următoarea întrebare înscrisă pe buletinul de vot: "Sunteți de acord cu demiterea Președintelui României?"

#### ART. 10\*)

*Demiterea Președintelui României este aprobată dacă, în urma desfășurării referendumului, propunerea a întrunit majoritatea voturilor valabil exprimate.*

*\*) Art. 10 a fost modificat prin articolul unic din Legea nr. 131/2012 pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.*

*Anterior publicării acestei legi, Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 731/2012, a constatat că Legea pentru modificarea art. 10 din Legea nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului este constituțională, în măsura în care asigură participarea la referendum a cel puțin jumătate plus unul din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente.*

#### SECȚIUNEA a 3-a

Referendumul cu privire la probleme de interes național

#### ART. 11

(1) Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să își exprime voința prin referendum cu privire la probleme de interes național.

(2) Problemele care se supun referendumului și data desfășurării acestuia se stabilesc de Președintele României, prin decret.

(3) *Punctul de vedere al Parlamentului asupra referendumului inițiat de Președintele României urmează să fie exprimat, printr-o hotărâre adoptată în ședința comună a celor două Camere, cu votul majorității deputaților și senatorilor prezenți, în termen de cel mult 20 de zile calendaristice de la solicitarea Președintelui.*

(4) *Dacă Parlamentul nu își transmite punctul de vedere în termenul stabilit la alin. (3), Președintele României emite decretul privind organizarea referendumului după expirarea acestui termen, procedura constituțională de consultare a Parlamentului considerându-se îndeplinită.*

#### ART. 12\*)

(1) Sunt considerate probleme de interes național în sensul art. 11:

A. *Adoptarea unor măsuri privind reforma și strategia economică a țării*

B. *Adoptarea unor decizii politice deosebite cu privire la:*

a) *regimul general al proprietății publice și private;*

b) *organizarea administrației publice locale, a teritoriului, precum și regimul general privind autonomia locală;*

c) *organizarea generală a învățământului;*

d) *structura sistemului național de apărare, organizarea armatei, participarea forțelor armate la unele operațiuni internaționale;*

e) *încheierea, semnarea sau ratificarea unor acte internaționale pe durată nedeterminată sau pe o perioadă mai mare de 10 ani;*

f) *integrarea României în structurile europene și euroatlantice;*

g) *regimul general al cultelor.*

(2) Cetățenii sunt chemați să se pronunțe prin "DA" sau "NU" asupra problemei supuse referendumului, decizând cu majoritatea voturilor valabil exprimate la nivelul țării.

*\*) 1. Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 567/2006, a constatat că dispozițiile art. 12 alin. (1) sunt neconstituționale.*

*2. Conform art. I pct. 4 și art. II din Legea nr. 341/2013, începând cu data de 16 decembrie 2014 [un an de la data publicării Legii nr. 341/2013], la articolul 12, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:*

*"(2) Cetățenii sunt chemați să se pronunțe prin <<DA>> sau <<NU>> asupra problemei supuse referendumului, decizând cu majoritatea voturilor valabil exprimate."*

## CAP. 3 Referendumul local

### ART. 13

(1) Problemele de interes deosebit din unitățile administrativ-teritoriale și subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiilor pot fi supuse, în condițiile prezentei legi, aprobării locuitorilor, prin referendum local.

(2) Referendumul local se poate organiza în toate satele și localitățile componente ale comunei sau orașului ori numai în unele dintre acestea. În cazul referendumului la nivel județean, acesta se poate desfășura în toate comunele și orașele din județ ori numai în unele dintre acestea, care sunt direct interesate.

(3) Proiectele de lege sau propunerile legislative privind modificarea limitelor teritoriale ale comunelor, orașelor și județelor se înaintează Parlamentului spre adoptare numai după consultarea prealabilă a cetățenilor din unitățile administrativ-teritoriale respective, prin referendum. În acest caz organizarea referendumului este obligatorie.

### ART. 14

*(1) Problemele supuse referendumului local se stabilesc de consiliile locale sau județene, după caz, la propunerea primarului, respectiv a președintelui consiliului județean sau a unei treimi din numărul consilierilor locali, respectiv al consilierilor județeni.*

(2) Cetățenii sunt chemați să se pronunțe prin "DA" sau "NU" asupra problemei supuse referendumului, decizând cu majoritatea voturilor valabil exprimate la nivelul unității administrativ-teritoriale respective.

## CAP. 4

Dispoziții comune cu privire la desfășurarea referendumului

### ART. 15

(1) Obiectul și data referendumului național se stabilesc după cum urmează:

a) prin lege, în cazul referendumului privind revizuirea Constituției, cu respectarea art. 147 alin. (3) din Constituție;

b) prin hotărâre a Parlamentului, în cazul referendumului privind demiterea Președintelui României, cu respectarea art. 95 alin. (3) din Constituție;

c) prin decret al Președintelui României, în cazul referendumului cu privire la probleme de interes național.

(2) Aducerea la cunoștință publică a datei referendumului național se face prin Monitorul Oficial al României, Partea I, și prin presă, radio și televiziune.

### ART. 15<sup>1</sup>

*(1) În situația în care referendumul are loc simultan cu procesul electoral desfășurat pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului, respectiv pentru alegerea Președintelui României ori alegerile pentru Parlamentul European sau alegerile locale, organizarea și desfășurarea referendumului se realizează potrivit prevederilor Legii nr. 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, cu modificările și completările ulterioare, ale Legii nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României, cu modificările și completările ulterioare, respectiv ale Legii nr. 33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European, cu modificările și completările ulterioare, după caz.*

(2) În situația prevăzută la alin. (1), ambele scrutine se realizează în cadrul aceluiași secții de votare, operațiunile electorale fiind îndeplinite de către aceleași birouri electorale, constituite potrivit legii.

(3) Guvernul stabilește prin hotărâre programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor necesare pentru referendum, bugetul și cheltuielile necesare în vederea organizării și desfășurării scrutinului, modelul copiei listei electorale permanente, modelul copiei de pe lista electorală suplimentară sau, după caz, modelul tabelelor electorale, modelul ștampilei Biroului Electoral Central, a biroului electoral județean, a Biroului Electoral al Municipiului București, a biroului electoral pentru secțiile de votare din străinătate, modelul ștampilei de control a secției de votare și modelul ștampilei cu mențiunea "VOTAT", modelul buletinului de vot, modelul timbrului autocolant, condițiile de tipărire, gestionare și utilizare a acestora, măsurile care trebuie luate de autoritățile publice centrale și locale pentru buna organizare și desfășurare a scrutinului.

#### ART. 16

(1) Obiectul și data referendumului local se stabilesc și se aduc la cunoștință publică cu cel puțin 20 de zile înainte de ziua desfășurării acestuia.

(2) Referendumul local se poate organiza într-o singură zi, care poate fi numai duminica.

(3) Aducerea la cunoștință publică a datei referendumului local se face prin orice mijloace de informare în masă.

#### ART. 17

(1) Operațiunile pentru desfășurarea referendumului au loc în circumscripțiile electorale și la secțiile de votare, organizate potrivit prevederilor Legii nr. 35/2008, cu modificările și completările ulterioare, pe baza copiilor de pe listele electorale permanente și a celorlalte liste electorale prevăzute de lege, cu excepția situațiilor prevăzute la art. 15<sup>1</sup> din prezenta lege, care se aplică în mod corespunzător.

(2) Reactualizarea listelor electorale permanente se face de către primari, potrivit prevederilor Legii nr. 68/1992\*), respectiv ale Legii nr. 70/1991\*\*), republicată, cu modificările ulterioare, în termen de cel mult 5 zile de la data stabilirii zilei referendumului.

\*) Legea nr. 68/1992 a fost abrogată. A se vedea Legea nr. 35/2008.

\*\*\*) Legea nr. 70/1991, republicată, a fost abrogată. A se vedea Legea nr. 67/2004, republicată.

#### ART. 18

Afișarea listelor electorale, dacă legea prevede o asemenea operațiune, delimitarea, numerotarea și aducerea la cunoștință publică a secțiilor de votare și a localurilor de vot se fac potrivit prevederilor Legii nr. 68/1992\*) și ale Legii nr. 70/1991\*\*), republicată, cu modificările ulterioare, în cel mult 48 de ore de la îndeplinirea termenului prevăzut la art. 17 alin. (2).

\*) Legea nr. 68/1992 a fost abrogată. A se vedea Legea nr. 35/2008.

\*\*\*) Legea nr. 70/1991, republicată, a fost abrogată. A se vedea Legea nr. 67/2004, republicată.

#### ART. 19

(1) Cetățenii au dreptul să verifice înscrierea în listele electorale. Întâmpinările împotriva omisiunilor, înscrierilor greșite și oricăror erori din liste se fac la autoritățile publice care au întocmit listele, acestea fiind obligate să se pronunțe pe loc sau în cel mult 24 de ore de la înregistrare.

(2) Contestațiile îndreptate împotriva dispozițiilor luate de autoritățile publice prevăzute la alin. (1) se soluționează în cel mult 48 de ore de judecătoria în a cărei rază teritorială domiciliază participantul la referendum sau, în cazul celor înscriși în listele suplimentare, de către judecătoria în a cărei rază teritorială se află biroul electoral al secției de votare care a întocmit lista. Hotărârea judecătorească este definitivă; ea se comunică persoanelor interesate în cel mult 24 de ore de la pronunțare.

#### ART. 20

(1) *Cetățenii cu reședința în altă localitate decât cea în care își au domiciliul pot solicita primarului din acea localitate, în cazul organizării unor referendumuri locale, înscrierea lor pe liste suplimentare. Cu 3 zile înainte de data referendumului nu se mai fac înscrieri în aceste liste.*

(2) Organul care întocmește listele electorale prevăzute la alin. (1) este obligat să ceară primăriei localității de domiciliu radierea persoanelor în cauză de pe listele electorale ale acelei localități.

#### ART. 21

Cetățeanul care, în ziua referendumului național, se află într-o altă localitate decât cea în care este înscris în lista electorală poate să își exercite dreptul de vot în localitatea respectivă, la orice secție de votare, urmând a fi înscris într-o listă suplimentară de către președintele biroului electoral al secției de votare, pe baza actului de identitate sau a adevărinței care ține loc de act de identitate.

#### ART. 22

(1) Autoritățile publice care au întocmit listele electorale le vor înainta birourilor electorale ale secțiilor de votare cu două zile înainte de data desfășurării referendumului.

(2) Orice modificare ulterioară se comunică de îndată birourilor electorale ale secțiilor de votare.

#### ART. 23

*Pentru organizarea și desfășurarea referendumului, în termen de 5 zile de la data stabilirii zilei referendumului se înființează, după caz: Biroul Electoral Central, birouri electorale de circumscripție, oficii electorale ale sectoarelor municipiului București, biroul electoral pentru secțiile de votare organizate în afara țării, precum și birouri electorale ale secțiilor de votare.*

#### ART. 24

(1) Biroul Electoral Central este alcătuit din 7 judecători ai Curții Supreme de Justiție, dintre care unul va îndeplini funcția de președinte, precum și din câte un delegat al fiecărui partid politic reprezentat în Parlament.

(2) Desemnarea celor 7 judecători se va face în cel mult 3 zile de la data stabilirii zilei referendumului de către președintele Curții Supreme de Justiție, prin tragere la sorți, de pe o listă cuprinzând toți judecătorii în exercițiu ai Curții.

(3) Președintele Biroului Electoral Central este ales prin vot secret de către membrii acestuia în cel mult 24 de ore de la desemnare.

#### ART. 25

(1) Biroul Electoral Central veghează la reactualizarea listelor electorale permanente, la întocmirea copiilor de pe acestea și la transmiterea lor la birourile electorale ale secțiilor de votare, supraveghează corecta desfășurare a referendumului, centralizează la nivel național rezultatele acestuia, pe care le înaintează Curții Constituționale.

(2) Biroul Electoral Central soluționează contestațiile care îi sunt adresate, cu excepția celor care sunt date în competența altor birouri electorale sau a instanțelor judecătorești.

*(2<sup>1</sup>) În exercitarea atribuțiilor ce îi revin, Biroul Electoral Central adoptă hotărâri care se aduc la cunoștință în ședință publică și prin orice mijloc de publicitate. Hotărârile Biroului Electoral Central sunt obligatorii pentru toate autoritățile, instituțiile publice, birourile electorale, precum și pentru toate organismele cu atribuții în materia referendumului, de la data aducerii la cunoștință în ședință publică.*

*(2<sup>2</sup>) Pentru corecta desfășurare a referendumului, Biroul Electoral Central emite hotărâri în interpretarea legii, hotărâri care se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.*

(3) În cazul în care constată o fraudă electorală la o secție de votare sau într-o circumscripție electorală, Biroul Electoral Central dispune anularea rezultatelor referendumului în cadrul acelei secții de votare sau, după caz, în cadrul circumscripției electorale respective.

(4) Biroul Electoral Central acreditează și retrace acreditatea reprezentanților mijloacelor de comunicare în masă.

## ART. 26

(1) În cazul referendumului național, birourile electorale de circumscripție ale județelor și al municipiului București, oficiile electorale ale sectoarelor municipiului București și biroul electoral pentru secțiile de votare organizate în afara țării se compun dintr-un președinte și cel mult 6 delegați ai partidelor politice reprezentate în Parlament; în cazul referendumului local, birourile electorale de circumscripție ale județelor și al municipiului București, ale comunelor, orașelor și municipiilor, sectoarelor municipiului București, precum și birourile electorale ale secțiilor de votare se compun dintr-un președinte și cel mult 6 delegați ai partidelor politice reprezentate în consiliul local sau județean.

(1<sup>^</sup>1) În cazul organizării unui referendum național, se constituie birouri electorale de circumscripție doar la nivel de județ și la nivelul municipiului București, birou electoral pentru secțiile de votare organizate în afara țării, precum și oficii electorale de sector al municipiului București.

(2) Președinții birourilor electorale de circumscripție ale județelor și al municipiului București, al biroului electoral pentru secțiile de votare organizate în afara țării, precum și cei ai oficiilor electorale ale sectoarelor municipiului București sunt stabiliți de către președintele tribunalului județean sau al municipiului București, după caz, în cel mult 3 zile de la stabilirea zilei referendumului, prin tragere la sorți.

(2<sup>^</sup>1) Președinții birourilor electorale de circumscripție ale municipiilor, orașelor și comunelor sunt stabiliți de către președintele tribunalului județean, în cel mult 3 zile de la stabilirea zilei referendumului, prin tragere la sorți.

(2<sup>^</sup>2) Președinții birourilor electorale ale secțiilor de votare sunt stabiliți de către președintele tribunalului județean sau al municipiului București, după caz, cu cel puțin 7 zile înainte de ziua referendumului, prin tragere la sorți.

(3) Tragerea la sorți se face de pe o listă care va cuprinde, în următoarea ordine: judecătorii și procurorii, precum și alți juriști din județ sau din municipiul București, care nu fac parte dintr-un partid politic.

(4) Dacă numărul juriștilor este insuficient, tragerea la sorți se face de pe o altă listă care va cuprinde persoane de altă specialitate, cu o reputație neștirbită și care nu fac parte din nici un partid politic.

(5) Lista cuprinzând alți juriști decât judecătorii și procurorii, precum și lista cuprinzând persoanele prevăzute la alineatul precedent vor fi întocmite de prefect, la propunerea primarilor, și vor fi transmise președintelui tribunalului județean sau al municipiului București în cel mult 48 de ore de la stabilirea zilei referendumului.

(6) Stabilirea persoanelor prevăzute la alin. (3) și (4) se va face ținându-se seama și de domiciliul acestora.

## ART. 27

(1) Desemnarea delegaților partidelor politice, potrivit art. 24, este obligatorie și se comunică în scris președintelui Biroului Electoral Central, în cel mult 5 zile de la stabilirea zilei referendumului.

(1<sup>^</sup>1) Desemnarea delegaților partidelor politice în birourile electorale de circumscripție ale județelor și al municipiului București, potrivit art. 26 alin. (1), este obligatorie și se comunică în scris președintelui biroului electoral de circumscripție al județului sau al municipiului București, în cel mult 5 zile de la stabilirea zilei referendumului.

(1<sup>^</sup>2) Desemnarea delegaților partidelor politice în birourile electorale de circumscripție ale municipiilor, orașelor și comunelor, potrivit art. 26 alin. (1), este obligatorie și se comunică în scris președintelui biroului electoral de circumscripție al județului sau al municipiului București, în cel mult 5 zile de la stabilirea zilei referendumului.

(1<sup>^</sup>3) *Desemnarea delegaților partidelor politice în birourile electorale ale secțiilor de votare, potrivit art. 26 alin. (1), este obligatorie și se comunică în scris președintelui biroului electoral al secției de votare, cu cel puțin 3 zile înainte de ziua referendumului.*

(2) În cazul în care partidele politice nu își pot desemna, de comun acord, reprezentanții în birourile electorale, se va organiza tragerea la sorți a acestora de către președintele biroului electoral respectiv, în prezența delegaților partidelor.

(3) Dacă birourile electorale nu se pot completa potrivit alineatului precedent, ele vor funcționa cu numărul de membri existenți.

#### ART. 28

(1) Birourile electorale de circumscripție ale județelor și al municipiului București, ale comunelor, orașelor și municipiilor îndeplinesc următoarele atribuții principale:

a) fac publicațiile și afișările necesare;

b) rezolvă, de îndată sau în cel mult 24 de ore de la sesizare, întâmpinările referitoare la propria activitate și contestațiile cu privire la operațiunile birourilor electorale ale secțiilor de votare;

c) totalizează rezultatele referendumului de la secțiile de votare din județ sau, după caz, din municipiul București și, în cel mult 24 de ore de la închiderea scrutinului, le înaintează Biroului Electoral Central, în cazul referendumului național, împreună cu documentele care stau la baza acestora.

(2) În cazul referendumului local birourile electorale de circumscripție ale județelor și al municipiului București îndeplinesc, în mod corespunzător, atribuțiile Biroului Electoral Central.

#### ART. 29

Birourile electorale lucrează în prezența a jumătate plus unul din numărul total al membrilor lor și iau hotărâri cu majoritatea membrilor prezenți.

#### ART. 30

(1) *Campania pentru referendum începe la data aducerii la cunoștință publică a datei referendumului.*

(2) În campania pentru referendum partidele politice și cetățenii au dreptul să își exprime opiniile în mod liber și fără nici o discriminare, prin mitinguri, prin adunări publice și prin mijloace de informare în masă.

(3) Mijloacele folosite în campania pentru referendum nu trebuie să contravină ordinii de drept.

#### ART. 31

(1) Fiecare secție de votare trebuie să aibă un număr suficient de cabine, urne și ștampile de votare.

(2) Cabinele și urnele trebuie așezate în aceeași încăpere în care se află biroul președintelui. Cabinele, urnele și ștampilele se vor asigura de către primarii comunelor, orașelor, municipiilor și ai sectoarelor municipiului București, împreună cu prefectii.

(3) Modelul ștampilelor care vor fi folosite la referendumul național trebuie să fie conform modelului celor aprobate prin Legea nr. 68/1992\*), iar pentru referendumul local este cel aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 270/1996.

(4) Președintele biroului electoral al secției de votare trebuie să fie prezent la sediul secției de votare în ajunul zilei referendumului, la ora 18,00, și este obligat să ia măsurile necesare pentru pregătirea operațiunilor de votare.

(5) Președintele va dispune fixarea posturilor de pază în jurul localului de vot.

\*) Legea nr. 68/1992 a fost abrogată. A se vedea Legea nr. 35/2008.

#### ART. 32

(1) *În ziua referendumului, la ora 6,00, președintele biroului electoral al secției de votare, în prezența celorlalți membri, verifică urnele, existența listelor electorale, a buletinelor de vot și a*



ștampilelor, după care închide și sigilează urnele, aplicând ștampila de control a secției de votare.

(2) Președintele este obligat să asigure aplicarea ștampilei de control pe buletinele de vot, pe ultima pagină a acestuia, care va rămâne albă.

#### ART. 33

(1) Președintele biroului electoral al secției de votare este obligat să ia măsurile necesare pentru ca desfășurarea referendumului să decurgă în bune condiții.

(2) Puterile președintelui, în această privință, se întind și în afara localului de vot, în curtea acestuia, la intrările în curte, în jurul localului de vot, precum și pe străzi și în piețe publice, până la o distanță de 500 de metri.

(3) În afară de membrii biroului electoral al secției de votare și de delegații acreditați de Biroul Electoral Central nici o altă persoană nu poate staționa în locurile publice din zona de votare sau în localul de vot peste timpul necesar pentru efectuarea operațiunii de votare.

(4) Pentru menținerea ordinii președintele biroului electoral al secției de votare va avea la dispoziție mijloacele de ordine necesare, asigurate de prefecți, împreună cu Ministerul de Interne.

#### ART. 34

*Scrutinul se va deschide la ora 7,00 și se va încheia la ora 23,00.*

#### ART. 35

*Cetățenii care participă la referendum vor primi un buletin de vot, ale cărui dimensiuni se vor stabili de Biroul Electoral Central, în cazul referendumului la nivel național, respectiv de biroul electoral de circumscripție, în cazul referendumului local. Pătratul cu mențiunea "DA" sau "NU" va avea latura de 4 cm. Modelele buletinelor de vot sunt prevăzute în anexele nr. 1A și 1B.*

#### ART. 36

Cetățenii sunt chemați să se pronunțe prin "DA" sau "NU" asupra problemei supuse referendumului.

#### ART. 37

(1) Accesul participanților la referendum în sala de vot are loc în serii corespunzătoare numărului cabinelor. Fiecare participant va prezenta biroului electoral al secției de votare actul de identitate sau adeverința care ține loc de act de identitate. Biroul electoral, după verificarea înscrierii în lista electorală sau după înscrierea în lista electorală suplimentară prevăzută la art. 21, va înmâna participantului buletinul de vot și ștampila cu mențiunea "Votat".

(2) Participantul la referendum își va exprima voința în mod individual, într-o cabină închisă, aplicând ștampila "Votat" numai în unul dintre cele două pătrate ale buletinului de vot, corespunzător opțiunii sale.

(3) După ce a votat participantul la referendum va îndoi buletinul de vot, astfel că pagina albă, care poartă ștampila de control, să rămână în afară, după care îl va introduce în urnă, având grijă să nu se deschidă.

(4) Ștampila încredințată pentru votare se restituie președintelui, care va aplica pe cartea de alegător ștampila de control a secției de votare.

(5) Președintele poate să ia măsuri că staționarea celui care votează în cabina de votare să nu se prelungească nejustificat.

#### ART. 38

(1) Președintele biroului electoral al secției de votare poate suspenda votarea pentru motive temeinice.

(2) Suspendarea nu poate depăși o oră și va fi anunțată prin afișare pe ușa localului de vot. Durata tuturor suspendărilor nu poate depăși două ore.

(3) În timpul suspendării urnele de votare, ștampilele, buletinele de vot și toate lucrările biroului electoral vor rămâne sub pază permanentă.

#### ART. 39

(1) Prezența oricărei persoane în cabinetele de vot în afara celei care votează este interzisă.

(2) Participantul la referendum, care, din motive temeinice, constatate de președintele biroului electoral al secției de votare, nu poate să voteze singur, are dreptul să cheme în cabina de votare un însoțitor ales de el, în scopul de a-l ajuta.

#### ART. 40

Pentru persoanele netransportabile din cauză de boală sau invaliditate, la cererea celor aflați în această situație sau la cererea organelor de conducere ale instituțiilor sanitare sau de ocrotiri sociale, în care cei netransportabili se află internați, președintele biroului electoral al secției de votare desemnează din cadrul biroului un număr de membri care se deplasează cu o urnă specială și cu materialul necesar votării la locul unde se află cel în cauză, pentru a se efectua votarea.

#### ART. 41

(1) După închiderea votării președintele biroului electoral al secției de votare va proceda la anularea buletinelor de vot neîntrebuințate și la deschiderea urnelor, în prezența membrilor biroului și, după caz, a persoanelor acreditate să asiste la referendum.

(2) Președintele va citi cu voce tare, la deschiderea fiecărui buletin, răspunsul votat și va arăta buletinul de vot celor prezenți.

(3) Sunt nule buletinele de vot care nu poartă ștampila de control a secției de votare, buletinele de un alt model decât cel legal aprobat, cele pe care ștampila "Votat" a fost aplicată în ambele părți sau nu a fost aplicată pe nici unul dintre ele. Dacă ștampila depășește laturile pătratului, însă opțiunea este evidentă, buletinul nu va fi socotit nul.

(4) Buletinele nule nu intră în calculul voturilor valabil exprimate.

(5) După încheierea numărării voturilor se va încheia un proces-verbal care se semnează de președinte și ceilalți membri ai biroului și se înaintează, în cel mult 24 de ore, biroului electoral de circumscripție.

#### ART. 42

(1) În timpul operațiunilor de votare și de deschidere a urnelor se pot face întâmpinări și contestații cu privire la aceste operațiuni.

(2) Contestațiile se formulează în scris și se prezintă președintelui biroului electoral al secției de votare, care va elibera dovada de primire.

(3) Președintele biroului electoral al secției de votare va hotărî de îndată asupra contestațiilor a căror rezolvare nu suferă întârziere.

#### ART. 43

(1) Pentru consemnarea rezultatelor referendumului național se întocmesc procese-verbale ale căror modele sunt prevăzute în anexele nr. 2 - 4.

(2) Rezultatul referendumului local se consemnează în procese-verbale ale căror modele sunt prevăzute în anexele nr. 5 și 6.

#### ART. 43<sup>1</sup>

*(1) Procesul-verbal pentru consemnarea rezultatului referendumului, însoțit de buletinele de vot nule și cele contestate, de contestațiile formulate și de copiile listelor electorale permanente și ale listelor electorale suplimentare completate la secția de votare, va fi înaintat biroului electoral ierarhic superior de către președintele biroului electoral al secției de votare, însoțit de 2 membri ai biroului, stabiliți prin tragere la sorți, și de pază militară.*

*(2) Buletinele de vot folosite, cele neîntrebuințate și anulate, ștampilele de la secția de votare se depun spre arhivare la judecătoria la care este arondată unitatea administrativ-teritorială pe raza căreia se află secția de votare.*

*(3) În cazul referendumului național, procesele-verbale întocmite de birourile electorale ale secțiilor de votare din străinătate, însoțite de toate întâmpinările și contestațiile privitoare la operațiunile electorale ale biroului electoral al secției de votare, sunt transmise prin mijloace electronice la biroul electoral pentru secțiile de votare din străinătate, prin grija reprezentanțelor diplomatice, în cel mult 24 de ore de la primirea acestora. Exactitatea datelor*

*din aceste procese-verbale este confirmată de către președintele sau locțiitorul biroului electoral pentru secțiile de votare din străinătate, care consemnează și ștampilează documentele primite. Procesele-verbale contrasemnate sunt utilizate în centralizarea rezultatului votării.*

*(4) Procesul-verbal întocmit de birourile electorale județene, ale sectoarelor municipiului București, respectiv de biroul electoral pentru secțiile de votare din străinătate, în cazul referendumurilor naționale, însoțit de toate procesele-verbale ale secțiilor de votare din subordine, împreună cu copiile listelor electorale permanente, respectiv tabelele electorale utilizate, precum și de contestațiile nerezolvate, va fi înaintat la Biroul Electoral Central.*

*(5) Biroul Electoral Central va înainta copiile listelor electorale permanente, respectiv tabelele electorale utilizate în cadrul secțiilor de votare Autorității Electorale Permanente, care le va verifica în vederea depistării eventualelor voturi multiple, în termen de 60 de zile de la data referendumului. În situația în care Autoritatea Electorală Permanentă va constata existența unor persoane care și-au exercitat votul de mai multe ori, va sesiza organele de urmărire penală în vederea aplicării prevederilor art. 387 din Codul penal.*

#### ART. 44

Rezultatele centralizate la nivel național de către Biroul Electoral Central, cuprinzând numărul voturilor valabil exprimate pentru fiecare răspuns de pe buletinul de vot și numărul voturilor nule, se înaintează, cu pază militară, la Curtea Constituțională, în termen de 24 de ore de la încheierea centralizării.

#### ART. 45

(1) Curtea Constituțională prezintă Parlamentului un raport cu privire la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului național și confirmă rezultatele acestuia.

(2) Legea de revizuire a Constituției sau, după caz, măsura demiterii din funcție a Președintelui României intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a hotărârii Curții Constituționale de confirmare a rezultatelor referendumului.

(3) Curtea Constituțională publică rezultatul referendumului în Monitorul Oficial al României, Partea I, și în presă.

#### ART. 46

(1) Prefectul va supraveghea organizarea și desfășurarea referendumului local, inclusiv respectarea termenelor pentru realizarea activităților prevăzute în prezenta lege.

(2) În termen de 24 de ore de la primirea hotărârii consiliului local sau județean, prin care se stabilește organizarea referendumului local, prefectul va informa Departamentul pentru Administrație Publică Locală din cadrul Ministerului Funcției Publice.

#### ART. 47

Ministerul Funcției Publice va informa Guvernul despre rezultatul referendumului local.

#### ART. 48

Măsurile tehnico-organizatorice privitoare la referendumul național se stabilesc de Guvernul României în termen de 10 zile de la data la care a fost anunțat referendumul.

### CAP. 5

#### *Contravenții*

#### ART. 49

Constituie contravenții, în măsura în care, potrivit legii, nu sunt infracțiuni, următoarele fapte:

a) înscrierea, cu bună știință, a unei persoane în mai multe liste electorale ale localității de domiciliu; înscrierea în listele electorale a unor persoane fictive ori care nu au drept de vot;

b) refuzul de a se conforma dispozițiilor președintelui biroului electoral al secției de votare cu privire la asigurarea ordinii din localul de vot și în împrejurimi, potrivit dispozițiilor art. 33 alin. (2) și (3);

c) refuzul nejustificat de a înmâna buletinul de vot și ștampila de votare persoanei înscrise în listă și care prezintă act de identitate, precum și înmânarea buletinului de vot unei persoane care nu prezintă acest act;

d) părăsirea localului secției de votare înainte de stabilirea rezultatului referendumului și de semnarea procesului-verbal de către membrii biroului electoral al secției de votare;

e) absența nejustificată a președintelui sau a membrilor birourilor electorale, stabiliți potrivit prevederilor prezentei legi, de la activitatea acestora;

f) *tipărirea fără drept, în vederea utilizării în ziua referendumului, de buletine de vot.*

#### ART. 50

*Contravențiunile prevăzute la art. 49 lit. a) - d) se sancționează cu amendă de la 500 lei la 1.000 lei, iar cele prevăzute la lit. e) și f), cu amendă de la 1.000 la 5.000 lei.*

#### ART. 51

(1) Constatarea contravențiilor prevăzute la art. 49 se face prin proces-verbal întocmit de:

a) *ofițerii și subofițerii de poliție, pentru faptele prevăzute la lit. a) - c) și f);*

b) *președintele biroului electoral de circumscripție, pentru fapta prevăzută la lit. d);*

c) *președintele biroului electoral, în cazul membrilor acestuia, precum și președintele biroului electoral ierarhic superior, în cazul președinților birourilor electorale ierarhic inferioare.*

(2) În cazul contravențiilor prevăzute la art. 49 lit. d) și e), o dată cu încheierea procesului-verbal agentul constatatator va aplica și amenda.

(3) Contravențiilor prevăzute la art. 49 le sunt aplicabile și dispozițiile Legii nr. 32/1968\*) privind stabilirea și sancționarea contravențiilor.

(4) *Procesul-verbal de constatare a contravențiilor prevăzute la art. 49 lit. a) - c) și f) va fi înaintat judecătoriei în a cărei rază teritorială a fost săvârșită contravenția, care va aplica sancțiunea.*

*\*) Începând cu data de 25 august 2001, trimiterea la Legea nr. 32/1968 se va socoti făcută la dispozițiile corespunzătoare din Ordonanța Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, în conformitate cu prevederile art. 48 din același act normativ.*

ART. 52 \*\*\* Abrogat

ART. 53 \*\*\* Abrogat

ART. 54 \*\*\* Abrogat

ART. 55 \*\*\* Abrogat

ART. 56 \*\*\* Abrogat

ART. 57 \*\*\* Abrogat

ART. 58 \*\*\* Abrogat

#### ART. 59

*Bunurile destinate, folosite sau rezultate din săvârșirea contravențiilor prevăzute la art. 49 lit. f) se confiscă.*

#### ART. 60

Anexele nr. 1A, 1B și 2 - 6 fac parte integrantă din prezenta lege.

#### CAP. 6

Dispoziții tranzitorii și finale

#### ART. 61

Cheltuielile pentru organizarea și desfășurarea referendumului se suportă după cum urmează:

a) din bugetul de stat, pentru referendumul național;

b) din bugetul comunei, orașului sau județului, după caz, pentru referendumul organizat la nivel local.

#### ART. 62

Prevederile cap. XII din Legea nr. 68/1992\*) pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și ale cap. VI din Legea nr. 70/1991\*\*) privind alegerile locale se aplică în mod corespunzător, în măsura în care prin prezenta lege nu se dispune altfel.

\*) Legea nr. 68/1992 a fost abrogată. A se vedea Legea nr. 35/2008.

\*\*) Legea nr. 70/1991, republicată, a fost abrogată. A se vedea Legea nr. 67/2004, republicată.

#### ART. 63

(1) Prezenta lege intră în vigoare la 30 de zile de la publicarea ei în Monitorul Oficial al României, Partea I.

(2) Pe aceeași dată se abrogă Decretul-lege nr. 29/1990 privind instituirea referendumului național, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 11 din 17 ianuarie 1990, precum și orice alte dispoziții contrare.

#### NOTE:

1. Reproducem mai jos prevederile art. II și art. III din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 27/2007.

##### "ART. II

În tot cuprinsul Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, cu modificările și completările ulterioare, prin sintagma <<partide politice reprezentate în Parlament>> se înțelege <<partide politice parlamentare și organizații ale cetățenilor aparținând minorităților naționale ce au grup parlamentar propriu în ambele Camere ale Parlamentului>>."

##### "ART. III

(1) Finanțarea campaniei pentru referendum se face în condițiile cap. IV din Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 632 din 21 iulie 2006, cu modificările și completările ulterioare, atât pentru partidele politice parlamentare, cât și pentru Președintele suspendat al României, cărui i se aplică regimul unui candidat independent.

(2) Controlul finanțării campaniei referendumului național pentru demiterea Președintelui României se realizează de către Curtea de Conturi, în condițiile legii."

2. Reproducem mai jos prevederile art. II din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2009.

##### "ART. II

(1) Dispozițiile prezentei ordonanțe de urgență se aplică și procedurilor de referendum aflate în curs.

(2) Termenul prevăzut la art. 11 alin. (3) din Legea nr. 3/2000, cu modificările și completările ulterioare, curge de la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență."

ANEXA 1A

ROMÂNIA

BULETIN DE VOT

pentru Referendumul național din data de ..... asupra .....

**DA**

Problema supusă referendumului .....

**NU**

ANEXA 1B

ROMÂNIA

BULETIN DE VOT

pentru Referendumul local din data de ..... asupra .....

**DA**

Problema supusă referendumului .....

**NU**

ANEXA 2

Județul\*) .....

Comuna (orașul, municipiul, sectorul municipiului București) .....

Secția de votare nr. ....

**PROCES-VERBAL**

privind rezultatele referendumului național asupra .....

1. Numărul persoanelor înscrise în lista pentru referendum .....
2. Numărul participanților\*\*) .....
3. Numărul de buletine de vot primite pentru a fi întrebuințate .....
4. Numărul de buletine de vot rămase neîntrebuințate .....
5. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul "DA" .....
6. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul "NU" .....
7. Numărul voturilor nule .....
8. Numărul voturilor contestate .....
9. Numărul întâmpinărilor și contestațiilor primite .....
10. Numărul întâmpinărilor și contestațiilor soluționate .....

11. Numărul întâmpinărilor și contestațiilor înaintate biroului electoral de circumscripție

12. Expunerea pe scurt a modului de soluționare a întâmpinărilor și contestațiilor

Președintele Biroului electoral,

Membri:

(numele, prenumele, semnătura și ștampila) (numele, prenumele și semnătura)

Data .....

\*) Municipiul București, în cazul în care secția de votare face parte din acest municipiu.

\*\*) Numărul participanților trebuie să fie egal cu suma ce rezultă din adăunarea cifrelor de la pct. 5, 6 și 7.

### ANEXA 3

Biroul electoral de circumscripție

#### PROCES-VERBAL

privind rezultatele referendumului național asupra .....

1. Numărul persoanelor înscrise în lista pentru referendum .....

2. Numărul participanților\*) .....

3. Numărul de buletine de vot primite pentru a fi întrebuințate .....

4. Numărul de buletine de vot rămase neîntrebuințate .....

5. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul "DA" .....

6. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul "NU" .....

7. Numărul voturilor nule .....

8. Numărul voturilor contestate .....

9. Numărul total al întâmpinărilor și contestațiilor .....

10. Numărul întâmpinărilor și contestațiilor soluționate de către birourile electorale ale secțiilor de votare .....

11. Expunerea pe scurt a modului de soluționare a întâmpinărilor și contestațiilor de către birourile electorale ale secțiilor de votare .....

12. Numărul întâmpinărilor și contestațiilor înaintate biroului electoral de circumscripție

13. Expunerea pe scurt a modului de soluționare a întâmpinărilor și contestațiilor de către biroul electoral de circumscripție .....

Președintele Biroului electoral,

Membri:

(numele, prenumele, semnătura și ștampila) (numele, prenumele și semnătura)

Data .....

\*) Numărul participanților trebuie să fie egal cu suma ce rezultă din adăugarea cifrelor de la pct. 5, 6 și 7.

#### ANEXA 4

*Biroul Electoral Central*  
.....

#### **PROCES-VERBAL**

*privind rezultatele referendumului național asupra .....*

1. Numărul persoanelor înscrise în lista pentru referendum .....
2. Numărul participanților\*) .....
3. Numărul de buletine de vot primite pentru a fi întrebuințate .....
4. Numărul de buletine de vot rămase neîntrebuințate .....
5. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul "DA" .....
6. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul "NU" .....
7. Numărul voturilor nule .....
8. Numărul voturilor contestate .....
9. Numărul total al întâmpinărilor și contestațiilor .....
10. Numărul întâmpinărilor și contestațiilor soluționate de către birourile electorale de circumscripție .....
11. Expunerea pe scurt a modului de soluționare a întâmpinărilor și contestațiilor de către birourile electorale de circumscripție .....
12. Numărul întâmpinărilor și contestațiilor înaintate Biroului Electoral Central .....
13. Expunerea pe scurt a modului de soluționare a întâmpinărilor și contestațiilor de către Biroul Electoral Central .....

*Președintele Biroului Electoral Central,*  
.....  
(numele, prenumele, semnătura și ștampila)

*Membri:*  
.....  
(numele, prenumele și semnătura)

*Data .....*

-----  
\*) Numărul participanților trebuie să fie egal cu suma ce rezultă din adăugarea cifrelor de la pct. 5, 6 și 7.

#### ANEXA 5

Județul\*) .....

Comuna (orașul, municipiul, sectorul municipiului București).....

Secția de votare nr. ....

#### **PROCES-VERBAL**

*privind rezultatele referendumului local asupra .....*



1. Numărul persoanelor înscrise în lista pentru referendum .....
2. Numărul participanților\*\*) .....
3. Numărul de buletine de vot primite pentru a fi întrebuințate .....
4. Numărul de buletine de vot rămase neîntrebuințate .....
5. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul "DA" .....
6. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul "NU" .....
7. Numărul voturilor nule .....
8. Numărul voturilor contestate .....
9. Numărul întâmpinărilor și contestațiilor primite .....
10. Numărul întâmpinărilor și contestațiilor soluționate .....
11. Expunerea pe scurt a modului de soluționare a întâmpinărilor și contestațiilor .....

Președintele Biroului electoral,

.....  
(numele, prenumele, semnătura și ștampila)

Membri:

.....  
(numele, prenumele și semnătura)

Data .....

- 
- \*) Municipiul București, în cazul în care referendumul se organizează la nivelul acestuia.
  - \*\*) Numărul participanților trebuie să fie egal cu suma ce rezultă din adăugarea cifrelor de la pct. 5, 6 și 7.

## ANEXA 6

Județul\*) .....

Comuna (orașul, municipiul, sectorul  
municipiului București).....

Circumscripția .....

### PROCES-VERBAL

privind rezultatele referendumului local asupra .....

1. Numărul persoanelor înscrise în lista pentru referendum .....
2. Numărul participanților\*\*) .....
3. Numărul de buletine de vot primite pentru a fi întrebuințate .....
4. Numărul de buletine de vot rămase neîntrebuințate .....
5. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul "DA" .....
6. Numărul voturilor valabil exprimate la răspunsul "NU" .....
7. Numărul voturilor nule .....
8. Numărul voturilor contestate .....
9. Numărul întâmpinărilor și contestațiilor primite .....
10. Numărul întâmpinărilor și contestațiilor soluționate .....
11. Expunerea pe scurt a modului de soluționare a întâmpinărilor și contestațiilor .....

.....

Președintele Biroului electoral,  
.....  
(numele, prenumele, semnătura și ștampila)

Membri:  
.....  
(numele, prenumele și semnătura)

Data .....

-----

- \*) Municipiul București, în cazul în care referendumul se organizează la nivelul acestuia.
- \*\*\*) Numărul participanților trebuie să fie egal cu suma ce rezultă din adăugarea cifrelor de la pct. 5, 6 și 7.